

PREDAVANJE 8B

DOHODAK, POTROŠNJA, ŠTEDNJA I INVESTICIJE

Dohodak, potrošnja i štednja

Potrošnja, štednja i investicije imaju najveći značaj za ekonomski razvoj svake zemlje. **Odnos potrošnje i štednje** u okviru raspoloživog dohotka upućuje na *nivo ekonomske razvijenosti*.

Ekonomski razvijene zemlje imaju ne samo znatno veći ukupan dohodak, nego i veći prosečni udeo štednje.

Povećanje agregatne potrošnje stimuliše rast BDP-a, koji nije moguć bez štednje i investicija. Otuda i proizilazi izuzetan značaj kauzalnog odnosa *dohodak – potrošnja – štednja – investicije* za ekonomski prosperitet.

Tekući dohodak predstavlja realni dohodak od rada za godinu dana, umanjen za realno plaćeni porez, zbog čega se naziva i **raspoloživim dohotkom**.

Raspoloživi dohodak se raspodeljuje na **potrošnju (C)** i **štednju (S)**, tako da je:

$$\mathbf{D = C + S}$$

Međutim, potrošač troši više od
tekućeg dohotka zahvaljujući svom
ukupnom bogatstvu, koje pored
tekućeg dohotka od rada obuhvata
finansijsko bogatstvo i *fizičko*
bogatstvo.

Finansijsko bogatstvo čine tekući i
štedni računi u bankama,
obveznice, akcije i drugi oblici
finansijske imovine, a *fizičko*
bogatstvo zemljište, kuće i t.sl.

Ukupno bogatstvo se izračunava kada se od prethodnog zbira (tekući dohodak + finansijsko bogatstvo + fizičko bogatstvo) odbiju neotplaćeni krediti i druge dospele, a neizmirene obaveze.

***Potrošnja** obuhvata izdatke
domaćinstava za finalne robe i
usluge, tj. za ličnu potrošnju i
angažuje najveći deo BDP-a, oko
66% ukupnog trošenja u poslednjoj
deceniji XX veka.*

Otuda pitanje: *koji su sastavni delovi potrošnje?* Najvažniji sastavni delovi su: *stanovanje, odevanje, ishrana, piće, motorna vozila, zdravstvena zaštita, obrazovanje itd.*

Štednja je nepotrošeni deo dohotka
i, po pravilu, vrlo brzo raste sa
rastom tekućeg dohotka, odnosno
ukupnog bogatstva.

Ipak, to nije trajno, već privremeno odložena potrošnja u korist veće potrošnje u budućnosti. *Od svih dobara, štednja je najvažnije luksuzno dobro.*

Važno je naglasiti da se **ukupna primanja** *sastoje od nadnica (plata)*, odnosno tekućeg dohotka od rada, zatima od *kamata, renti, dividendi i drugih vrsta prinosa* od ukupnog bogatstva - *finansijskog bogatstva i fizičkog bogatstva*, kao i od *transfernih plaćanja*, odnosno socijalnih primanja.

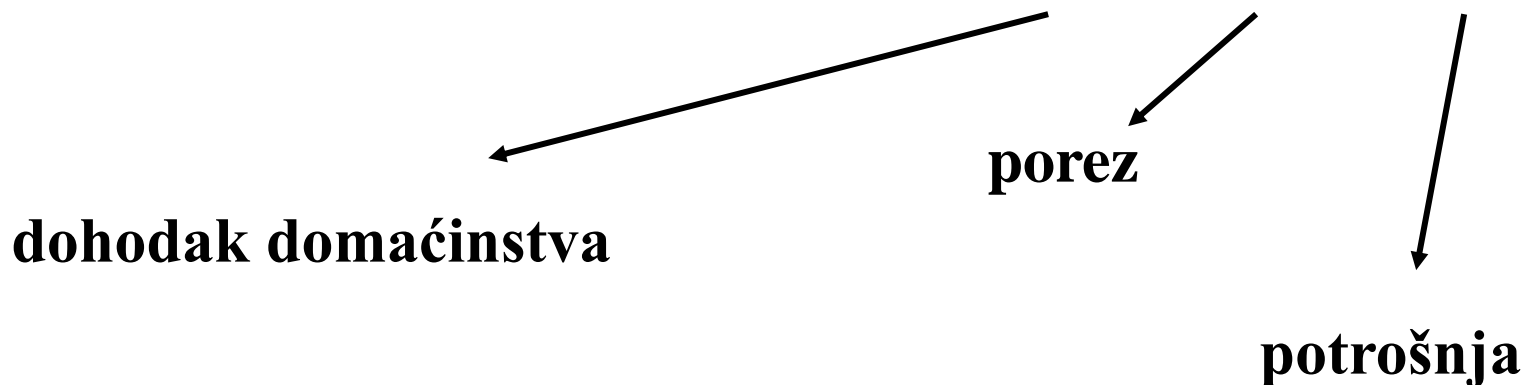
Nacionalna štednja

Nacionalna štednja je ukupni dohodak u privredi koji preostaje pošto se plate potrošnja i državni izdaci.

Lična štednja

Lična štednja je dohodak koji domaćinstvima preostaje pošto plate poreze i svoju potrošnju.

$$\mathbf{Lična\ štednja = (Y - T - C)}$$

Uvođenje kredita u analizu dohotka i njegove raspodele na potrošnju i štednju **neophodno je da bi se objasnilo kako ljudi mogu trošiti iznad raspoloživog dohotka i mogućnosti koje pruža njihovo bogatstvo.**

Princip optimalne potrošnje

ukazuje da su mladima neophodne pozajmice (za kuće, automobile, pokućstvo i td.) da bi obezbedili nivo potrošnje koji odgovara njihovom očekivanom dohotku u dugom roku.

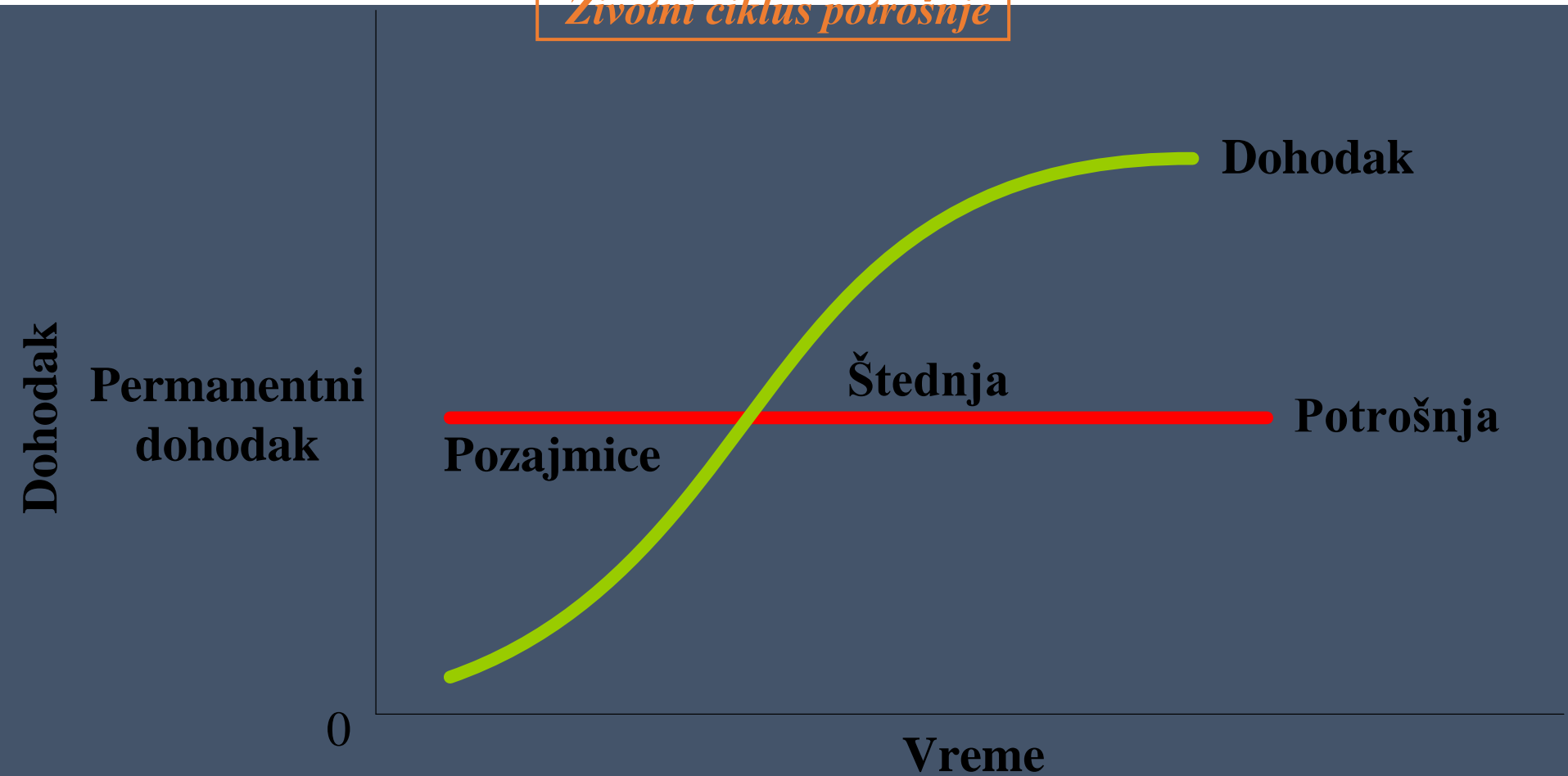
Ovaj prosečni dohodak u dugom roku naziva se *permanentnim ili stalnim dohotkom* (Milton Fridman).

Prema obrascu potrošnje u okviru životnog ciklusa, potrošnja se izjednačava sa dohotkom na sredini životnog ciklusa, nakon čega raste udeo štednje u dohotku.

Osnovni motiv štednje je
obezbeđenje stabilnog nivoa
potrošnje u poznim godinama, kada
se ne može samo sa penzijama
obezbediti dotadašnji nivo životnog
standarda.

*Životni ciklus potrošnje i
permanentni dohodak ilustruje
naredni grafikon.*

Životni ciklus potrošnje

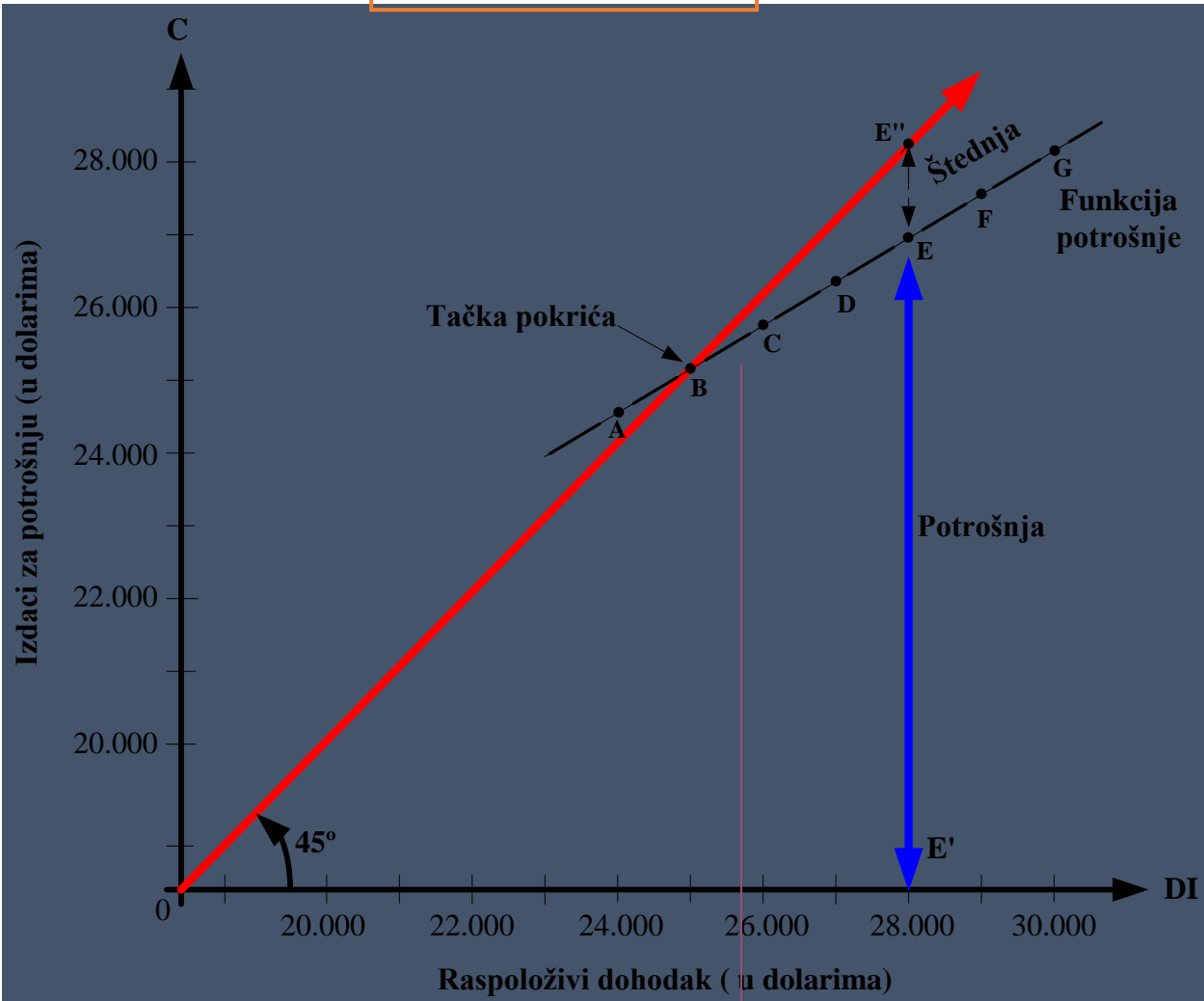
Očekujući rast dohotka u toku životnog ciklusa, ljudi ujednačavaju nivo potrošnje tako što u mladosti koriste pozajmice, koje narednih godina otplaćuju, da bi nakon toga počeli da štede.

Funkcija potrošnje i funkcija štednje

Funkcija potrošnje *pokazuje odnos potrošnje i raspoloživog dohotka i predstavlja jednu od najznačajnijih ekonomskih veza, koju je u makroekonomiju uveo Kejnz.*

Ova veza između potrošnje i dohotka najbolje se može grafički prikazati, korišćenjem linije sa nagibom od 45° (linija jednakosti dve varijable).

F-ja potrošnje

Grafički prikazana funkcija
potrošnje je kriva koja prolazi kroz
tačke A, B, C, D, E, F, G...,
pokazujući **obim potrošnje (C)** za
svaki nivo **raspoloživog dohotka
(DI)**, iskazano u evrima po
domaćinstvu.

Na prvi pogled se uočava da potrošnja raste sa porastom raspoloživog dohotka. Takođe je očigledno da potrošnja raste sporije od raspoloživog dohotka, zbog čega se postepeno smanjuje deo potrošnje koji nije pokriven dohotkom (negativna štednja).

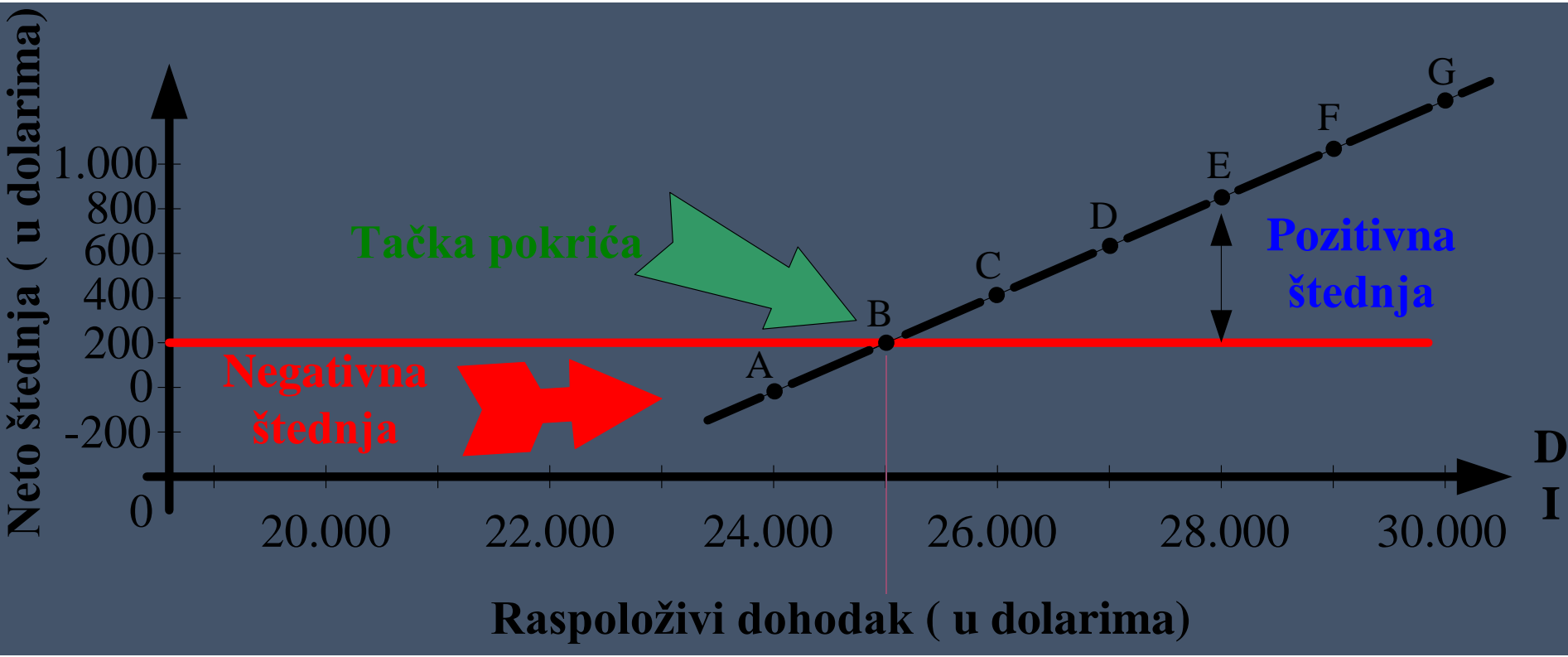
Tačka pokrića označava jednakost potrošnje i raspoloživog dohotka i nalazi se u preseku funkcije potrošnje i krive 45° (**tačka B**).

Kada bi funkciju potrošnje predstavljala kriva 45° , to bi značilo da je potrošnja jednaka raspoloživom dohotku na svakom nivou, odnosno da se raspoloživi dohodak uvek u celosti troši.

Iznad tačke pokrića funkcija potrošnje pada ispod krive 45° , a rastući razmak između njih pokazuje nivo štednje, koji se povećava sa rastom raspoloživog dohotka.

Funkcija štednje pokazuje odnos nivoa štednje i raspoloživog dohotka i takođe se grafički prikazuje.

F-ja štednje

Prikaz štednje dobijen je
umanjivanjem raspoloživog
dohotka za iznos potrošnje, tj. iz
osnovne relacije

$$\mathbf{\check{S}} = \mathbf{DI} - \mathbf{C}.$$

Grafički, funkcija štednje je izvedena iz vertikalnog raspona funkcije potrošnje i krive 45° na prethodnom grafikonu *Prikaz funkcije potrošnje*

Nulti nivo štednje označava prelazak iz zone negativne štednje u pozitivnu štednju. **Negativna štednja postoji levo od tačke B,** odnosno pri nižim nivoima raspoloživog dohotka, **dok je pozitivna štednja desno od ove tačke.**

Tačka pokrića je identična **tačka B**, koja odgovara istom nivou dohotka od 25.000 evra na prethodna dva grafikona.

Granična sklonost potrošnji i štednji i efekat multiplikacije

Granična sklonost potrošnji (MPC
- Marginal propensity to consume)
je dodatni iznos potrošnje od
dodatne novčane jedinice (dinara,
evra) raspoloživog dohotka.
Jednostavnije, to je deo dodatnog
dinara dohotka koji je potrošen.

Termin „granični ili marginalni“ označava dodatno, a u ovom slučaju „dodatna sklonost potrošnji“ pokazuje deo dodatne jedinice raspoloživog dohotka koji se potroši, odnosno:

$$\text{MPC} = \frac{\Delta \text{ potrošnja}}{\Delta \text{ raspoloživi dohodak}}$$

Naredni tabelarni prikaz granične
sklonosti potrošnji ilustruje *kako se*
izračunava *granična* *sklonost*
potrošnji *i* *granična* *sklonost*
štednji.

POTROŠNJA I ŠTEDNJA

	1	2	3	4	5
	Raspoloživi dohodak (DI) (€)	Izdaci za potrošnju (C) (€)	Granična sklonost potrošnji (MPC) (€)	Neto štednja (S) (€)	Granična sklonost štednji (MPS) (€)
A	15.000	15.110	$890/1.000 = 0,89$	- 110	$110/1.000 = 0,11$
B	16.000	16.000	$850/1.000 = 0,85$	0	$150/1.000 = 0,15$
C	17.000	16.850	$750/1.000 = 0,75$	+150	$250/1.000 = 0,25$
D	18.000	17.600	$640/1.000 = 0,64$	+400	$360/1.000 = 0,36$
E	19.000	18.240	$590/1.000 = 0,59$	+760	$410/1.000 = 0,41$
F	20.000	18.830	$530/1.000 = 0,53$	+1.170	$470/1.000 = 0,47$
G	21.000	19.360		+1.640	

Kolona 3 nam pokazuje kako dolazimo do granične sklonosti potrošnji. Od *B* do *C* dohodak je porastao za **1.000 evra**, i to: od **16.000** do **17.000 evra**, dok je potrošnja porasla za **850 evra**, i to, od **16.000** do **16.850 evra**. *Ovo znači da je dodatna potrošnja 0,85% dodatnog dohotka.*

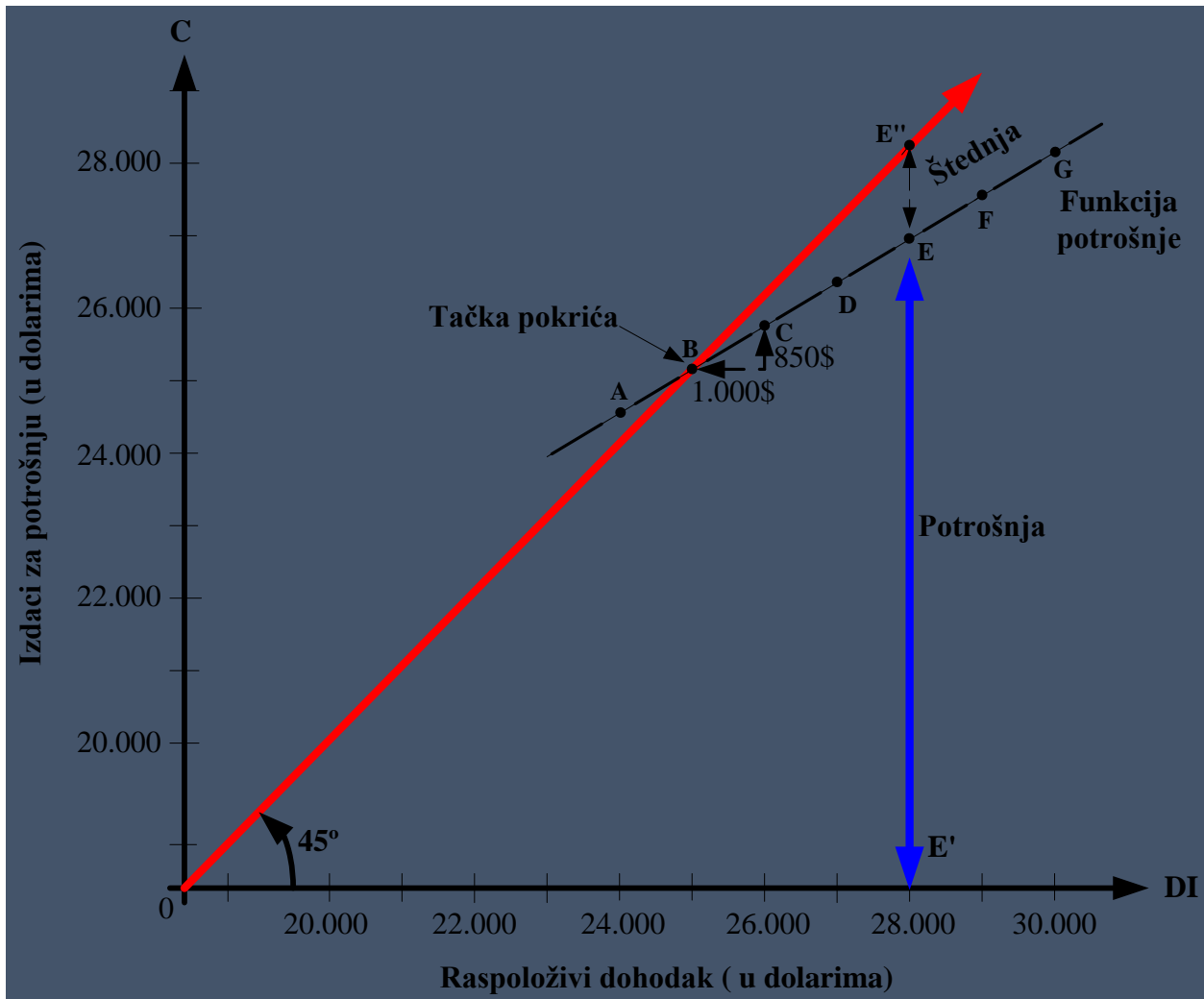
Drugim rečima, od svakog evra, dinara, dolara, *85 centi ili para odlazi na potrošnju, a 15 centi ili para na štednju.*

Na osnovu *prethodne* *tabele* izračunaćemo ostale **MPC** koje započinju sa **0,89**, a završavaju sa **0,53** pri višem dohotku.

Podatke iz *tabele* možemo prikazati i grafički kada dobijamo *graničnu sklonost potrošnji kao geometrijski nagib*, koja nam pokazuje da je **MPC** određena nagibom funkcije potrošnje.

Navedena slika pokazuje da funkcija potrošnje meri promenu potrošnje po jednoj dodatnoj novčanoj jedinici (dinaru, evru, dolaru) raspoloživog dohotka, tj. *graničnu sklonost potrošnji*.

Kada se *dohodak od tačke B* do *tačke C* povećao za 1.000\$, potrošnja je porasla za 850\$. S toga je u tom rasponu MPC $850/1.000 = 0,85$. Tj. iz svakog dodatnog dolara dohotka, 85 centi ide na potrošnju, a 15 centi ide na štednju.

Granična sklonost štednji (MPS -

Marginal propensity to save
pokazuje deo dodatne jedinice
raspoloživog dohotka koji se štedi,
odnosno nepotrošeni deo
graničnog dohotka.

Na osnovu *predhodne slike i tabele* uočava se da je *nacionalni dohodak uvek jednak zbiru potrošnje i štednje*, odnosno
 $(NI = C + S)$.

Zaključujemo, da na svakom nivou dohotka zbir *MPC i MPS* mora biti tačno jedan, odnosno

$$MPS \equiv 1 - MPC$$

Granična sklonost štednji

Granična sklonost potrošnji

Efekat multiplikacije je najvažnija posledica granične sklonosti potrošnji, odnosno štednji.

Multiplikator potrošnje je recipročna vrednost granične sklonosti štednji ($1 - MPC$), odnosno $1/(1 - MPC)$. Što je veća granična sklonost potrošnji, veći je i multiplikator potrošnje.

Otuda i osnovni zaključak je da će promene u potrošnji izazvati veće (multiplikovane) promene agregatne proizvodnje.

Teorije f-je potrošnje (štednje)

Prema značaju koji pripadaju pojedinim faktorima u determinaciji (bliže određenje nekog pojma) u f-je potrošnje (i štednje) mogu se razlikovati sledeće teorije:

- 1) Teorija apsolutnog dohotka
- 2) Teorija relativnog dohotka
- 3) Teorija permanentnog dohotka i
- 4) Teorija životnog ciklusa

1) Teorija apsolutnog dohotka zasniva se na učenju Dž. M. Kejnza i njegov stav je da se potrošnja zasniva na veličini raspoloživog dohotka, ali se ne menja istim tempom kojim se dohodak uvećava.

Znamo da je prosečna sklonost potrošnji $APC = C/DI$, a f-ju potrošnje možemo napisati $C = a + MPC DI$, gde je “a” parametar koji predstavlja autonomnu potrošnju, što znači da ne zavisi od DI.

Parametar “a” je kvantitativni izraz uticaja koji na potrošnju imaju dve osnovne grupe faktora i to: **objektivni**, u kojem spadaju: raspodela dohotka, uslovi za dobijanje potrošačkih kredita, kamatna stopa i dr i **subjektivni** faktori, a odnose se na preferencije potrošača koja se zasniva na propagandi, očekivanju inflacionih tenzija itd.

Proizilazi da veličina APC (C/DI) ima opadajući trenda sa uvećanjem raspoloživog dohotka.

Drugačije, raspoloživi dohodak je osnovna varijabla, dok je sklonost potrošnji izvedena veličina i ona se u analitičkom smislu može označiti kategorijom sekundarnog značaja.

2) Teorija relativnog dohotka zastupa tezu da deo dohotka koji domaćinstvo izdvaja za potrošnju nije uzrokovao toliko apsolutnim iznosom koliko odnosom tog dohotka i raspoloživog dohotka suseda. Ovaj efekat je poznat u ekonomiji pod nazivom “demostracioni efekat”.

3) Teorija permanentnog dohotka, zastupa stav da potrošači ne reaguju na isti način na sve promene u nivou raspoloživog dohotka.

Recimo, **promene dohotka** dugoročnog (premanentnog) karaktera domaćinstva će veći deo trošiti, a **promene** u raspoloživom dohotku eksplicite kratkoročnog karaktera (jednokratna premija) veći deo ide na štednju.

Ovaj deo raspoloživog dohotka naziva se tranzitori (prolazni) dohodak. Sada možemo napisati:

$$\mathbf{DI} = \mathbf{Di}_p + \mathbf{Di}_t$$

Gde je:

\mathbf{DI} – raspoloživi dohodak

\mathbf{Di}_p – permanentni dohodak

\mathbf{Di}_t – tranzitorni dohodak

Treba znati da je potrošnja
proporcionalna samo permanentnom
dohotku $C = k DI$,
pri čemu je $0 < k < 1$

gde je K – faktor proporcionalnosti
(kvantifikuje promenu dohotka u zavisnosti od
očekivanog prihoda/prinosa: kamate, ukusa
potrošača i dr.

4) Teorija životnog ciklusa potrošnje i štednje objašnjava ponašanje pojedinaca sa stanovišta potrebne alokacije potrošnje u toku čitavog životnog veka.

Prema tvorcu ove teorija **F. Modiljaniju**, ljudi troše manje od tekućeg dohotka dok su mladi, da bi u starosti trošili više nego što im iznose tekuća primanja.

Investicije

Investicije su druga značajna varijabla privatne potrošnje, i imaju **dvostruku ulogu** i to: 1) one *utiču na proizvodnju u kratkom roku preko rezultata na agregatnu tražnju,*

a 2) na dugoročni rast
proizvodnje preko uticaja na
rast kapitala na potencijalnu
proizvodnju i agregatnu
ponudu.

Investicije predstavljaju ulaganje akumuliranih sredstava (štednje i amortizacije) u nove stambene objekte, od strane domaćinstava, i nova kapitalna dobra i zalihe, od strane preduzeća.

Sa aspekta makroekonomije, ako domaćinstvo kupi staru kuću ili preduzeće polovne mašine, to jsu ili nisu investicije. Šta mislite?

Isto tako, ni ulaganja u finansijsku imovinu (hartije od vrednosti i t.sl.), odnosno finansijske investicije, ne pripadaju ekonomskim investicijama, to su finansijske transakcije ili promene portfelja. *Investicije postoje samo kada se stvara realni kapital.*

Prilikom makroekonomske analize investicija ključni značaj imaju uslovi u kojima investitori odlučuju o investicijama. *Već je utvrđeno da na investicione odluke utiču aktuelne kamatne stope i dostignuti nivo prodaje.*

Pri tome je naglašeno da je za
odlučivanje investitora važna
**realna kamatna stopa, a ne
nominalna.**

Sa realnim kamatnim stopama u odlučivanje se uključuju očekivanja u obliku očekivane stope inflacije. Izuzetno je bitna i očekivana prodaja, očekivana profitna stopa, kao i druga očekivanja.

Realna kamatna stopa = Nominalna kamatna stopa – Stopa inflacije

Uobičajeno se razlikuju *privredne i neprivredne investicije*. *Privredne investicije* služe uvećanju proizvodnog potencijala privrede, a njihov materijalni oblik predstavljaju *hale, mašine, oprema, sirovine i drugo*.

Neprivredne investicije obuhvataju
*investiciona ulaganja u nove
stambene objekte i objekte
društvenog standarda i
administracije.*

Sa aspekta reprodukcije, privredne investicije se dele na: *a) bruto investicije (Brl)*; *b) neto investicije (Nel)* i *c) nove investicije (Nol)*, koje su već objašnjene u odeljku 16.2.

Prema tehničkoj strukturi investicije se dele na: a) ulaganja u građevinske objekte, b) ulaganja u kapitalnu opremu, i c) ostalo. Najveći značaj imaju ulaganja u kapitalnu opremu, jer omogućavaju povećanje nacionalnog dohotka, odnosno BDP-a.

Pored domaće štednje (nacionalne štednje), može se koristiti i strana štednja, bilo u vidu stranih kredita ili u obliku stranih investicija.

Strane investicije se dele na: *a) direktne strane investicije* i *b) portfolio investicije*.

Direktne strane investicije su ulaganja privatnih kompanija ili pojedinaca iz inostranstva u domaća preduzeća, bilo da se kupuju postojeća preduzeća ili podižu potpuno nova.

Osnovna karakteristika ovih investicija je da strani investitor ima vlasničku kontrolu nad preduzećem, određuje tržišnu strategiju, organizuje poslovanje i postavlja menadžment preduzeća.

Grinfild investicije predstavljaju podgrupu direktnih stranih investicija koja obuhvata strana ulaganja u nova preduzeća, a ne u postojeća.

Prednost grinfild investicija za strane ulagače je neposredna implementacija tehnoloških i organizacionih standarda matične kompanije.

Za nacionalnu ekonomiju zemlje u kojoj se vrše, grinfild investicije imaju ogroman razvojni značaj, jer direktno povećavaju ukupnu proizvodnju, zaposlenost (nova radna mesta) i izvoz, omogućavajući transfer moderne tehnologije i uvođenje novih proizvoda i usluga.

Navedeni efekti samo se delimično mogu ostvariti ukoliko strani investitor ulaže u postojeće preduzeće, naročito ako ima višak zaposlenih. Otuda proizilaze velike razlike u produktivnosti preduzeća izgrađenih grinfield investicijama i ostalih.

Portfolio investicije označavaju preuzimanje malog dela vlasništva (do 10%) postojećeg domaćeg preduzeća, kupovinom njegovih akcija (ukoliko je reč o akcionarskom društvu) ili udela (u slučaju društva sa ograničenom odgovornošću).

Osnovna karakteristika portfolio investicija je zainteresovanost stranog ulagača isključivo za prinos od vlasništva (dividenda, profit), a ne i za upravljanje preduzećem.

Zbog toga je značaj ovih investicija za ekonomski razvoj zanemarljiv, izuzimajući slučajeve dokapitalizacije, kada se kapital preduzeća uvećava.

Ukupna investiciona potrošnja obuhvata investiranje u fiksni i obrtni kapital. *Fiksni kapital* uključuje fabrike, postrojenja i mašineriju.

Učestalost investicija u BDP-u varira, zavisno od ekonomije, ali se obično kreće između 10% i 20% (bruto investicije).

Kompanije ulažu u *fiksni kapital*
zato što očekuju *veću*
profitabilnost i smanjenje troškova
poslovanja zbog korišćenja
kapitalno intenzivnijeg načina
poslovanja.

Investitor meri koristi od novog kapitala, tj. upoređuje *povećanje profita* sa *inicijalnim troškovima investiranja*. Koristi će se ostvariti u budućnosti, a troškovi se javljaju prilikom investiranja.

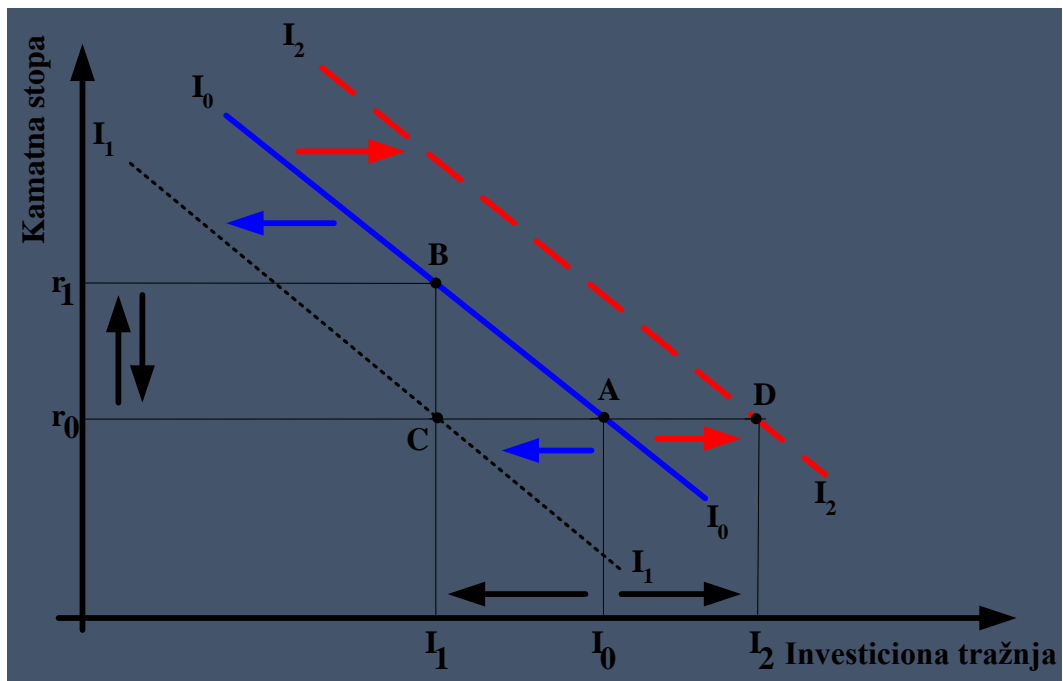
Zato se uporedjuje *vrednost budućih profita sa tekućim troškom investiranja*. Ukoliko se koriste pozajmljena sredstva, bitno je *da li će investicija doneti dovoljno profita, koji bi omogućio da se kredit korišćen za njeno finansiranje otplatio uz kamatu?*

Ali, da li će nova investicija doneti profit koji će biti bar ekvivalentan prinosu da se kapital uložio u banku ili u nešto drugo? Znamo već, što je viša kamatna stopa, to prinos na novu investiciju mora biti veći da bi pokrio oportunitetne troškove angažovanih sredstava.

Na narednom grafikonu prikazana je kriva investicija I_0 , I_0 koja povezuje tražnju za investicijama sa kamatnim stopama.

Ukoliko se **kamatna stopa poveća** sa r_0 na r_1 , manji broj projekata pokrivaće oportunitetni trošak angažovanih sredstava, zbog čega **nivo investiranja neminovno opada** sa I_0, I_0 na I_1, I_1 . *tačka C.*

Analogno tome, svako smanjenje kamatnih stopa u fiksni kapital i inventar (zalihe) pomera krivu tražnje za investicijama naviše, u položaj I_2, I_2 . *tačka D.*

Fundamentalno pravilo glasi: više realne kamatne stope – manje investicije, i obrnuto, niže realne kamatne stope – veće investicije.

Zato su niske realne kamatne stope okosnica antirecesione ekonomske politike, usmerene na oporavak agregatne proizvodnje i zaposlenosti.

Jednostavno, niskim kamatnim stopama se ohrabruju preduzeća da više investiraju.

Na datoj tabeli navedeni su različiti nivoi investicija u zavisnosti od kamatne stope uz očekivanu stopu profita.

Projekat	Ukupne investicije u mil. Din.	Ukupni prihod na 1.000 investiranih dinara	Troškovi na 1.000 dinara projekata po godišnjoj kamatnoj stopi od		Godišnji neto profit na 1.000 dinara investiranih po godišnjoj kamatnoj stopi od	
			10%	5%	10%	5%
A	1	1.500	100	50	1.400	1.450
B	4	220	100	50	120	170
C	10	160	100	50	60	110
D	10	130	100	50	30	80
E	5	110	100	50	10	60
F	15	90	100	50	-10	40
G	10	60	100	50	-40	10
H	20	40	100	50	-60	-10

Međutim, za obnovu poverenja investitora nisu dovoljne samo niske kamatne stope, što najbolje potvrđuje stagnacija zaposlenosti i izuzetno spor oporavak od aktuelne svetske recesije.

Ukupne *nacionalne investicije* (I_T) koje čine *bruto privatne domaće investicije* (I), kao i *neto strana ulaganja*, što je približno jednako neto izvozu (X).

Ukupna jednakost štednja-
investicije glasi:

*Nacionalne investicije = privatne
investicije + neto izvoz = privatna
štednja + državna štednja =
nacionalna štednja, ili*

$$\mathbf{IT = I + X = S_P + S_G = S_T}$$

Nacionalna štednja po definiciji je jednaka nacionalnim investicijama. Postoje privatne domaće i strane investicije (ili neto izvoz).

Izvori štednje jesu privatna štednja (domaćinstva i preduzeća) i državna štednja (višak državnog budžeta).

Privatna štednja uvećana za neto izvoz jednaka je privatnoj štednji plus suficit državnog budžeta. Te jednakost moraju uvek važni nezavisno od stanja poslovnog ciklusa.

Priliv kapitala (KI) (capital inflow) predstavlja neto efekat međunarodnih priliva i odliva kapitala, raspoloživog za investiranje u određenoj zemlji. Priliv kapitala može imati i negativan predznak u slučaju da su odlivi veći od priliva.

Najveći priliva kapitala imaju SAD, mada su ti prilivi značajno pali nakon sloma tamošnjeg hipotekarnog tržišta, iniciranog brzim i velikim padom cena nekretnina.

Neto priliv kapitala (NKI) označava sredstva pozajmljena iz inostranstva, pri čemu se i u otvorenoj privredi mora zadržati identičnost štednje i investicija.

Zemlja koja više troši na uvoz nego što prihoduje od izvoza, mora pokriti ovu razliku (deficit) pozajmljivanjem u inostranstvu.

Navedena razlika između uvoza i izvoza jednaka je neto prilivu kapitala u zemlju, tj.

$$\mathbf{NKI = ErM - X.}$$

*Otuda se može izvesti jednakost
štednje i investicija u otvorenoj
privredi:*

$$\mathbf{I = (GDP - C - G) + (ErM - X)}$$

Bruto
domaći
proizvod

Potrošnja

Državna
potrošnja

Realni devizni
kurs

Uvoz

Izvoz

Prema prezentiranoj jednačini ukupne investicije u otvorenoj privredi jednake su nacionalnoj štednji, prikazanoj kao ostatku BDP-a po odbitku lične i državne potrošnje, uvećanoj za neto priliv (ili odliv) kapitala.

Investicije = nacionalna štednja + neto priliv kapitala (u otvorenoj privredi).

Identičnost štednje i investicija u otvorenoj privredi takođe se podrazumeva, kao i u zatvorenoj, ali je štednja jednaka nacionalnoj štednji uvećanoj za neto priliv kapitala.

Navedeni slučaj odnosi se na otvorenu privredu sa pozitivnim prilivom kapitala, odnosno sa negativnim neto izvozom. *Obrnuto*, otvorena privreda sa negativnim prilivom kapitala deo nacionalne štednje investira u druge zemlje.

Štednju i investicije, kao i druge komponente BDP-a, uobičajeno merimo udelom u BDP-u, odnosno procentima BDP-a.

Inflacioni i deflacioni jaz

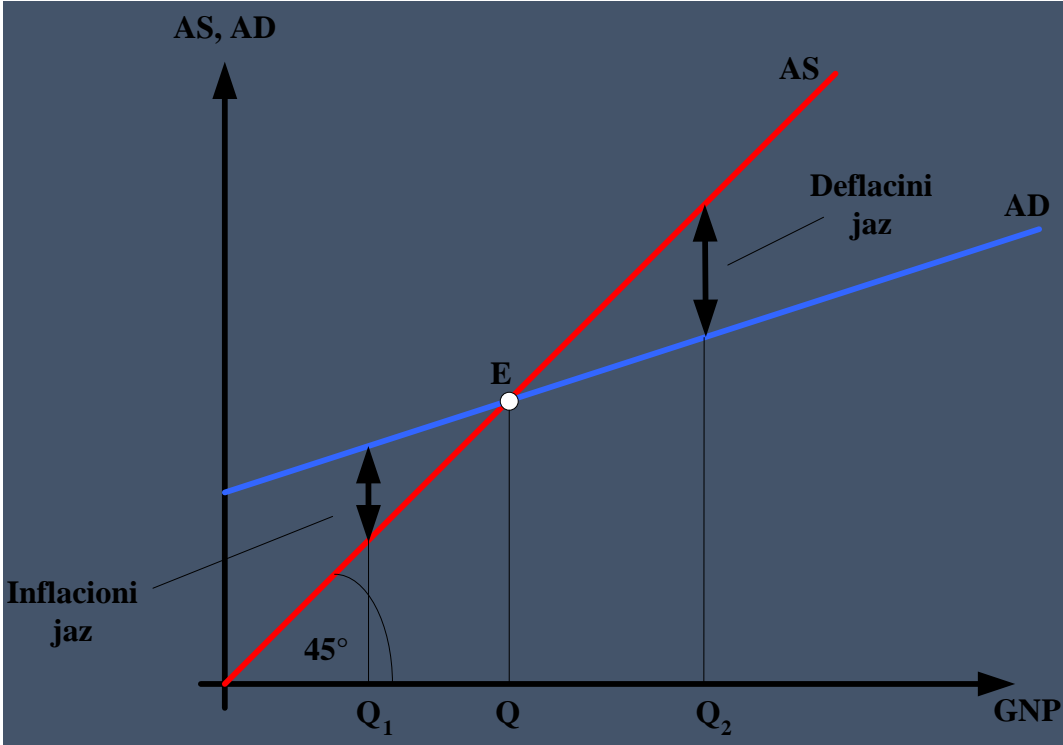
Narušavanje ravnoteže između investicija i štednje može dovesti do dve otežavajuće situacije u funkcionisanju privrede, poznate kao *inflacioni i deflacioni jaz*.

Ukoliko investicije ispoljavaju tendenciju da *budu veće nego štednja*, odnosno u situaciji kada je štednja manja od iznosa investicija, onda će od preduzeća/privrede da se traži više dobara nego što ona može da proizvede na nivou pune zaposlenosti.

Ovo znači da namjera privrede da investira ne podudara se sa iznosom štednje. U takvim uslovima stokovi finalnih proizvoda se smanjuje, a višak kupovne moći može samo da izazove rast cena i inflacionu spiralu.

Novčani nacionalni dohodak porast
će usled “papirnatih” promena na
oznakama cena, ali realni
nacionalni proizvod ne može da ide
iznad nivoa maksimalne pune
zaposlenosti. Nažalost, uzlazno
kretanje cena nastaviće se toliko
dugo dok *postoji inflacioni jaz*.

Na slici je data grafička isluustracija inflacionog i deflacionog jaza uz korišćenje krive agregatne tražnje i agregatne ponude:

Agregatna ponuda je postavljena linijom 45° , što znači da je pretpostavljena jednakost između nacionalnog prihoda i potrošnje.

Agregatna tražnja = C + I, tj nacionalni dohodak sa namenom za ličnu potrošnju i investicije.

U tački **E** (preseku agregatne tražnje i agregatne ponude) prikazan je nivo ravnoteže nacionalnog dohotka ($0-Q$). Treba se podsetiti da se nivo pune zaposlenosti može pomeriti na obe strane od tačke **E** (u Q_1 ili Q_2).

Kada se dohodak koji odgovara punoj zaposlenosti nađe u relaciji $0 - Q_1$, tada agregatna tražnja je iznad nivoa agregatne ponude. Strelicom između višeg AD i nižeg AS, levo od tačke E, označen je *inflacioni gep*.

Obrnuti slučaj nastaje kada dohodak dostigne $0 - Q_2$, tj. premaši nivo ravnoteže $0 - Q$, agregatna ponuda će tada biti veća od agregatne tražnje, a strelica između sada više AS krive i niže AD predstavlja *deflacioni gep*.

Rezimirajmo rečeno: Ukoliko
štednja pri punoj zaposlenosti nije
nadoknađena privatnim
investicijama (ili javnim merama),
privreda ne može da održi dalji
nivo pune zaposlenosti.

Tada se kaže da postoji deflacioni jaz, čija se veličine izražava/meri manjkom investicija u odnosu na obim štednje, pri punoj zaposlenosti (na nivou potencijalnog GNP).

HVALA NA PAŽNJI!